

104. • ORSZÁG LILI (1926-1978)

Vidám város, 1965 körül

Olaj, farost, 44x51,5 cm
Jelzés nélkül

Kezdő ár: 4 000 000 Ft / 12 862 EUR

Becsérték: 8 000 000 – 10 000 000 Ft

Estimated value: 25 806 – 32 154 EUR

PROVENIENCIA:

korábban Román Józsefné tulajdonában

KIÁLLÍTVA:

Román József 90 éves. Emlékek, írások – képek és szobrok.
2B Galéria, 2004. február 7. – március 20.

REPRODUKÁLVA:

Modern magyar festészet 1919-1964.

Szerk.: Kieselbach Tamás. Kieselbach Galéria, Budapest, 2004. 1386. kép

Szegő György: Kételyek, sűrítve. Román József és gyűjteménye.

In: Új Művészet, 2004/5. szám, 30-32. oldal

Testet ölt. Szerk.: Horgas Béla, Levendel Júlia, Horgas Judit,
Liget Műhely Alapítvány, Budapest, 2013. 199. oldal

S. Nagy Katalin: Föld-hajó, Liget Műhely Alapítvány, Budapest 2015. 264. kép

Nézzük együtt Ország Lili képeit! In: Szitakötő, 2015/4. szám, 25. oldal

Árny a kővön – Ország Lili művészete. Kiállítási katalógus

(Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2016. december 16. – 2017. március 26.),
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2016. 379. oldal

„Ez a színes, nézeteket egymásba mosó, kisebb nagyobb fiókokból, dobozokból összeálló rajzos-foltos lüktetés abból az időből származik, amikor sem színek, sem látványtól elvonatkoztatott rendszerek nem forogtak közkezen. Az adott, és nem túl tágasra nyitott jelen időt és teret meghazudtoló vidámsággal.”¹ – írja Ország Lili Vidám város című képeről doktori disszertációjában Aknai Katalin. Különleges képről van szó. Nemcsak az akkori vizuális világból tűnik ki vidám hangulatával, élénk színeivel, de Ország Lili addigi életművén belül is egészen egyedi darabról van szó.

Valamikor az első ikonok korszakát követően, 1958 után és a városos korszak vége, azaz 1966 előtt keletkezett, az Ország Lili monográfia oeuve-katalógusa és a közelmúltban rendezett életmű kiállítás képjegyzéke egyaránt 1965-re datálják.² Datálását az teszi problémássá, hogy nem szerepel az Ország Lili képeit 1964-ig számba vevő, a művész és gyűjtője, dr. Rácz István által közösen készített oeuve-katalógusban,³ noha formai jegyei alapján az 1960 körül festett képekhez volna illeszthető. Az 1965-ben született, témájukban a kulturális emlékezethez, a szakralitáshoz köthető, ókori városokat idéző, triptichon formátumú monokrom képek helyett jobban társítható az 1960-ban keletkezett képzeletbeli keleti birodalmakat idéző Aranyváros című festményekhez,⁴ ahol az arany és sárga árnyalatok mellett szintén a vidámabb, élénk színek, a körvonalakkal jellemzett, síkszerű, szabálytalan formák dominálnak.

Az alkalmazott festői módszerek az első ikonok korszakát idézik. Az alsó sávban, például a jobb alsó saroknál lévő áttetsző ovális formánál megjelenik az átfedések ábrázolása, a transzparencia mód-

szere; a faldarabokat sejtető alakzatoknál pedig az ikonok képekről ismert körvonalakkal definiált, mintás zárt felületek köszönnek vissza. A különös formák határozott elkülönítését a festő a felületbe vésett vonalakkal éri el a zománctechikára emlékeztető rekeszeket alkotva, amelyeket azután megtölt színekkel.

A festménynek nem csak színei vidámak, játékosak. A festő itt is, mint más városos képein, váltogatja a frontális és a felülnézetet, az egyes motívumok ennek megfelelően többértelműek, az ív lehet apszis alaprajz, vagy boltív is, a rendhagyó színes tömbök lehetnek faldarabok, vagy alaprajzok, esetleg épülethomlokzatok ablakokkal. Balra fent mintha egy fekete szfinx is megjelenne, a kép felső harmadát, mintha egy út szegélyezné. A faldarabok darabos mintázata a falakat alkotó kövekre és kötőanyagra emlékeztethetnek. A színek mellett a nézetek változtatása, a befoglaló formák és a részletek egymásra felelgetése, a transzparenciák, átfedések által is tarkított kétértelműség, az önfeledt formai játék tesz ki derűssé, élettelivé a festményt.

Ez a felszabadultság, szabálytalanság jól illett a kép egykori tulajdonosához, Román Józsefhez, az ő rendkívül mozgalmas, rengeteg utazással, kalanddal teli életútjához. Az asztalosnak tanult, de a művészetek iránt érdeklődő, magát autodidakta módon képző Román József még az 1930-es években ismerkedett meg Vajda Lajossal és Bálint Endrével. Hosszú külföldi utakat tett, a háború alatt túlélte a koncentrációs tábor, évekig élt Franciaországban, ahol asztalosként dolgozott, többször bebörtönöztek, részt vett az ellenállásban. 1948-ban hazatelepült. Ország Lilivel később az 1950-es években, feltehetőleg Bálint Endre közvetítésével kötött barát-

ságot, amikor már – kapcsolatainak köszönhetően – a Szabó Ervin Könyvtár tudományos munkatársaként dolgozott.⁵

A rendhagyó formavilág Ország Lili számos képén megjelenik. Szabálytalan vonalaival kapcsolatban a következőket mondta: „Nálam nem jelennek meg kifejezetten szögletes, vagy kifejezetten gömbölyű formák. [Formáimnak] előre meg nem határozott szögei vannak, de nem élesek. Nincsenek kemény, szögletes vonalaim. (Színházban úgy mondják ezt: érzelmesebb!).”⁶

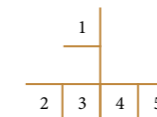
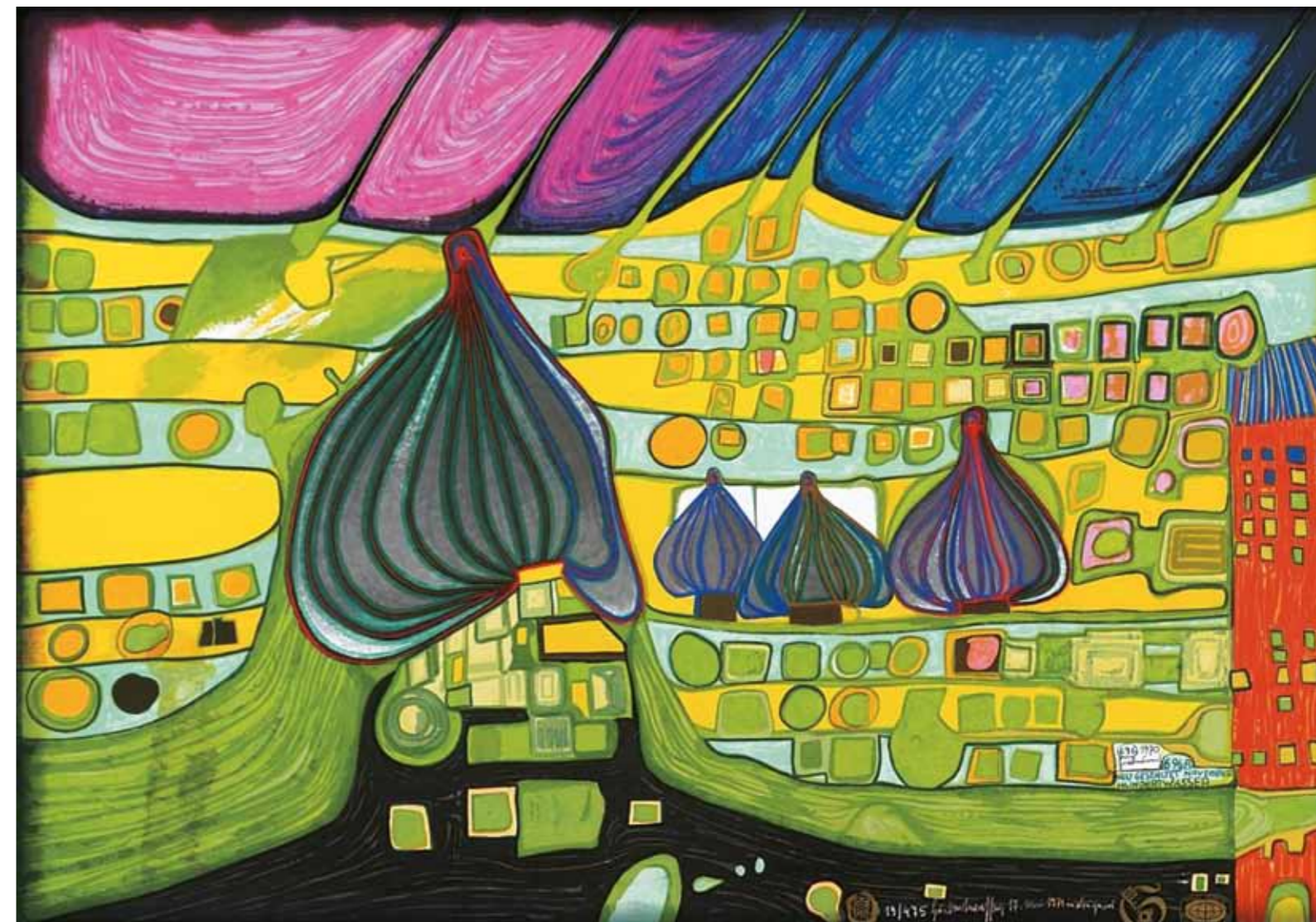
A görbe vonalak iránti vonzalomban Ország Lilinek akadt egy kortárs párhuzama. Friedensreich Hundertwasser 1958-as „penészségi manifesztumában” (Mouldiness Manifesto) a szabályos, egyenes vonalak, a vonalzó és a derékszög ellen ágált.⁷ Noha ebben az időben Ország Lili feltehetőleg még nem ismerte, 1964-es retrospektív utazó kiállítását sem láthatta⁸ és épületeinek elkészültét sem érthette meg, 1968-ban már biztosan hallott Hundertwasserről. Róbert Miklós így számolt be az osztrák művész általa túlzott önreklámnak minősített akciójáról: „Hundertwasser [...] itt múltkoriban egy hivatalosan rendezett kiállítás megnyitására egy iskolában azzal demonstrált a modern, semmitmondó épület ellen, hogy miután festékekkel töltött tojásokat vágott a falhoz, lespriccelve a közönséget, azután teljesen levetkőzött.”⁹

Visszakanyarodva a bevezető gondolathoz, Ország Lili gesztusa hasonló, mint Hundertwasser 1968-as akciója, kitörve a szürkeségből festékekkel töltött tojásokkal dobálja meg a festményein szereplő falakat.

ÁRVAI MÁRIA

JEGYZETEK:

1 Aknai Katalin: Állandóan visszajárok a múltamba. Keserű Ilona életművének vizsgálata a hatvanas évek perspektívájából. Doktori disszertáció, Filozófiai Tudományi Doktori Iskola, Esztétikai Program, ELTE BTK, Budapest, 2014. 50. oldal
 2 S. Nagy Katalin: Ország Lili. Arthis Alapítvány, Budapest, 1983. 151. oldal; Arny a kövön – Ország Lili művészete, kiállítási katalógus (Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2016. december 16. – 2017. március 26.). Szerk.: Kolozsváry Marianna, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2016. 379. oldal
 3 Ország Lili és Rácz István által készített oeuve-katalógus. MTA BTK MI Adattári Gyűjtemény, Rácz István hagyatéka, C-193-as fond; fénymásolat: MNG Adattár, 24950/2013.
 4 Mozgó aranyváros/Iszfaháni mese (1959), Nagy aranyváros (1960), Aranyváros (1960), Aranyváros II. (1960), Kompozíció sárgákkal (1960). A keleti birodalomra való utalás szerepel a Rácz-féle oeuve-katalógusban a Mozgó aranyváros c. kép leírásánál (122. tétel).

1. Friedensreich Hundertwasser: Sárga testamentum magántulajdon
2. A Hundertwasser ház Bécsben
- 3-4. La Boca negyed, Buenos Aires
5. Happy Rizi házak, Braunschweig

5 Román József: Szárguló életrajzom - Román József 90 éves. In: Artmagazin 2004/1. 44. oldal
 6 Rácz-féle oeuve-katalógus, 153. tétel, Kezek, írásk (1961).
 7 <http://www.hundertwasser.at/english/texts/philosophy/verschimmelungsmanifest.php>
 8 1964-ben Hannoverben nyílt átfogó kiállítás Hundertwasser képeiből, Ország Lili azonban 1964-es németországi és svájci útja során (1964-es zsebnaptárra megtalálható az MNG Adattárban 21300/1981/6. doboz) nem járt Hannoverben.
 9 Róbert Miklós levele Ország Lilinek, Bécs, 1968. február 25. In: „...a világból a fényeket...” Ország Lili levelezése (szerk.: Árvai Mária – Zsoldos Emese), MNG, Budapest, 2017. 325. oldal

